

Samen op weg naar een gezonde leefomgeving

Marc van Schuppen: 'Inzicht geven aan mensen helpt veel bij het maken van eigen keuzes'.

Op de afgesproken locatie voor meetkast 46 in Best treffen wethouders Eric Beex (Eersel) en Marc van Schuppen (Best) elkaar. Allebei zijn ze op de fiets. Beide wethouders zetten zich in voor een gezonde leefomgeving, zowel lokaal als regionaal. Vlak voor de gemeenteraadsverkiezingen ging Eric Beex in gesprek met wethouder Marc van Schuppen. Eric is (als AB-lid Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant) één van de drie Stuurgroepleden van het Regionaal Meetnet. Marc vertelt uitgebreid aan Eric over het meten in Best, het belang van bewustwording én de succesvolle samenwerking bij het Regionaal Meetnet.

Eric trapt het interview af met de vraag aan Marc of het Regionaal Meetnet er eigenlijk wel zou zijn geweest zonder de omgevingsdienst. Volgens Marc was het zonder de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) waarschijnlijk een lange zoektocht geweest 'we hadden handjes nodig om dingen te doen. Wie beheert het, wie schaft aan, wie bereidt de agenda's voor etc. ODZOB heeft het echt goed gefaciliteerd en daarmee het mede mogelijk gemaakt op een snelheid die anders denk ik niet bereikt was.'

Naast geluid ook fijnstof meten

Best heeft een actieve duurzaamheidsgroep, Best Duurzaam, met meetsensoren die rouleren onder inwoners. 'Dat liep bijna parallel met de uitrol van het Regionaal Meetnet. Je merkt dat bij bewoners veel enthousiasme was om naast geluid ook fijnstof te gaan meten. We hebben hier vooral last van het Ruhrgebied, van de luchthaven en het vele verkeer. Meten is weten en een van de redenen van deelname aan het Meetnet is de kalibratie met het RIVM-

meetnet. Een andere reden is om mensen te laten zien dat je ook zelf een keuze kunt maken: stap ik 's morgens in de auto om mijn kinderen naar school te brengen of ga ik lopend of breng ik ze met de fiets? En hoe ga ik naar het werk of de boodschappen doen? Het inzicht geven aan mensen helpt ontzettend veel bij het maken van eigen keuzes.'

Lokale vraagstukken in Best

Eric benoemt de lokale vraagstukken in Best. Zo is er de A2, A58, een spoorweg en vliegtuigen vliegen er over. 'Als we kijken naar de infrastructuur dan moeten we er vooral voor zorgen dat er goede fietsverbindingen komen vanuit de wijk naar het centrum' geeft Marc aan. De gemeente Best heeft keuzes gemaakt en vastgelegd in normen, in hindercirkels. 'We hadden bijvoorbeeld een recente vraag van een kinderdagverblijf dat zich wilde vestigen ter hoogte van de locatie waar meetkast 46 hangt. Maar een kinderdagverblijf kan op die locatie niet i.v.m. onze geluid- en luchtnormen. Dat is juist de reden dat we die normen hebben want we willen juist niet dat een kwetsbare groep als kinderen in de nabijheid van zo'n druk verkeerspunt en allerlei (fijn)stoffen verblijven.'



Wethouder Marc van Schuppen gemeente Best (links) en Eric Beex, Stuurgroep lid Regionaal Meetnet Lucht & Geluid

Voor meer informatie kijkt u op www.odzob.nl/meetnet of stuur een bericht aan meetnet@odzob.nl

De volgende gemeenten nemen deel aan het regionaal meetnet: Asten, Bergeijk, Best, Boxtel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven (partner en deelnemer), Gemert-Bakel, Geldrop-Mierlo, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Meierijstad, Nuenen, Oirschot, Reusel-De Mierden, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre. De gemeente Someren heeft deelname nog in beraad.

Samen op weg naar een gezonde leefomgeving

‘Dus als je ziet dat het windstil is en de luchtkwaliteit slecht is moet je misschien even nadenken of je die barbecue of open haard wel aansteekt.’

Bespreekbaar maken

Naast de meetkasten van het Regionaal Meetnet heeft Best ook een burgermeetnet via Best Duurzaam. ‘Het is goed dat mensen zelf meten zodat ze bewust worden van de luchtkwaliteit, nadenken over hun eigen gedrag. We hebben onlangs een poll uitgezet bij bewoners en dan zie je dat houtstook naar voren komt. Aan de stoffen uit het Ruhrgebied kunnen we niet zo veel doen maar wel of geen barbecue aansteken op een zomeravond daarin kun je wel zelf een keuze maken. Dus als je ziet dat het windstil is en de luchtkwaliteit slecht is moet je misschien even nadenken of je die barbecue of open haard wel aansteekt. Mensen moeten zelf gaan nadenken over wat ik doe is dat goed op dit moment? Belangrijk is om het ook bespreekbaar te maken met elkaar, dat als je er last van hebt je het gesprek samen kunt aangaan.’

Schone Lucht Akkoord

Gemeente Best heeft in 2020 het Schone Lucht akkoord (SLA) ondertekend. Het doel van het SLA is minimaal 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016. Eric is benieuwd waarom Best als een van de eerste gemeenten uit de regio het SLA tekende. Volgens Marc gaat het er om waar je zelf voor kiest als gemeente en dat je de bereidheid hebt om te investeren. ‘Heel veel dingen kun je ook gewoon mee laten lopen in wat toch al moet, zoals nadenken over je fietsontsluiting en gedragsverandering stimuleren door middel van communicatie. Het kost je niet zo veel extra.’

Eigenaarschap bij bewoners

Ook de genoemde poll onder inwoners heeft Best geholpen. ‘Het meeste bereik je toch door bewustwording, gedragsverandering en zorgen als lokale overheid dat je dat faciliteert; zoals zorgen voor een goede infrastructuur, deelname aan het Regionaal Meetnet én natuurlijk de coöperatie vanuit de inwoners van Best zelf. Zo hebben we een stuk grond beschikbaar gesteld voor een pluktuin, de meetkastjes beschikbaar gesteld voor het meetnet bijvoorbeeld; dat is veel makkelijker dan dat je moet gaan afwingen. Het eigenaarschap moet vooral bij bewoners gaan liggen.’

Samenwerking

Binnen het Regionaal Meetnet werken samenwerkingspartners met de regiogemeenten samen maar ook Boxtel en Meierijstad nemen deel. ‘Dat is best bijzonder want het was niet eens een discussie “natuurlijk doen we mee!” was de reactie aldus Marc. ‘Ik hoop ook dat RIVM als landelijke organisatie het voortouw gaat nemen om onze regio als voorbeeld te gebruiken. Want de vraag gaat in Groningen of Noord-Holland, rondom Tata Steel bijvoorbeeld, misschien ook wel spelen.’

Het doel van het Regionaal Meetnet is handelingsperspectief voor een gezonde leefomgeving. Ook successen delen zoals het open dashboard helpt daarbij volgens Eric. Marc beaamt dat: ‘Je moet wel de discussies blijven voeren zoals met de luchthaven of de motor al aan moet tijdens het taxiën en of er andere start- en landingsprocedures zijn te bedenken waardoor je minder uitstoot hebt bijvoorbeeld. Maar inderdaad het succes ook gaan vieren door te zeggen met alle gemeenten hebben we deze meetdata uit het meetnet en deze maatregelen zijn we nu aan het nemen. Dan moeten we samen een vuist gaan maken en laten zien dat het helpt.’



Samen op weg naar een gezonde leefomgeving

Methodieken verzinnen

Eric wil graag ook de jeugd en het onderwijs betrekken bij het Regionaal Meetnet. Hij is benieuwd hoe Best de jeugd betreft bij dit onderwerp. 'Bij Best Duurzaam hebben ze ook een educatief programma. En we hebben hier ook een jeugdraad in Best. Jongeren zijn best bereid hun mening te geven maar niet op de traditionele manier. Je moet methodieken verzinnen om ze aan tafel te krijgen, het anders verwoorden en benoemen' legt Marc uit.

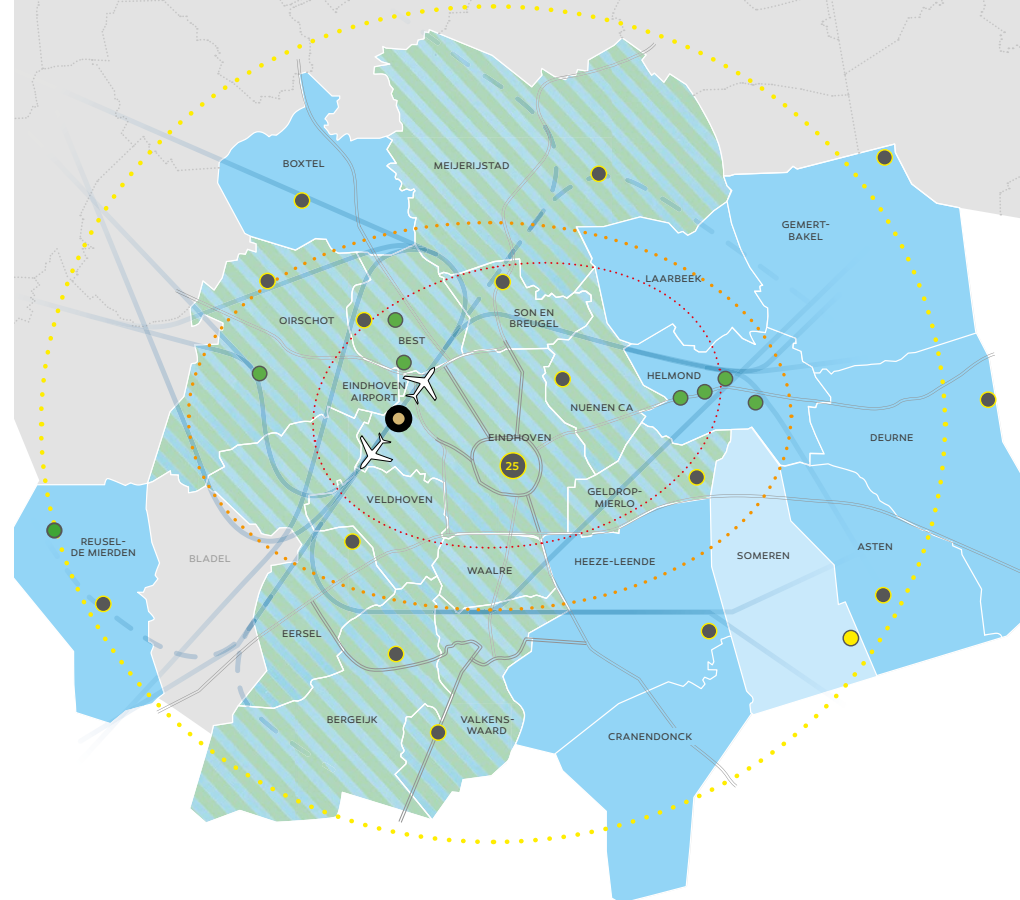
Afsluitende wens voor het meetnet

Het gesprek wordt afgerond met een laatste vraag van Eric over wat Marc nog mee wil geven aan het Regionaal Meetnet voor de nabije toekomst. Marc hoopt op weer een fysieke bijeenkomst dit najaar in de regio 'waarbij ook de hogere thematiek aan de orde wordt gesteld op basis van de meetdata uit het meetnet. Vooral dus kijken naar wat we ophalen en wat de gevolgen daarvan zijn; wat zijn de bestuurlijk politieke onderwerpen die we eens moeten gaan aankaarten'. Een mooi thema voor de volgende bijeenkomst volgens beide enthousiaste wethouders. <



Eric Beex en Marc van Schuppen in gesprek met elkaar bij een meetkast in Best

Regionaal Meetnet, stand van zaken 01.03.2022



Regionaal Meetnet meetpunten		
GEREALISEERD	●	deelnemer aan Reg. Meetnet & subs. SLLE
GEPLAND	●	deelnemer aan Regionaal Meetnet
Lokaal gefinancierde meetpunten		
GEREALISEERD	●	deelname Regionaal Meetnet in beraad

Lesmateriaal scholen

‘De jeugd is onze toekomst’

Een alom bekende uitspraak. En ook erg relevant als het gaat om de kwaliteit van onze leef-omgeving. Denk aan al het afval in de struiken. Mijn jonge kinderen helpen mee om het op te ruimen, in de hoop dat zij het later zelf niet gaan rondstrooien. Maar hoe mooi zou het zijn, als onze jeugd ook de lucht een beetje schoner en gezonder krijgt? Aan creativiteit is bij hen geen gebrek! En zij staan later ook écht aan het roer. Zullen wij ze een zaadje geven om te planten?

Er is al veel goed materiaal beschikbaar om in te zetten op scholen, geeft collega Karin Spijkers van GGD Brabant-Zuidoost aan. Zij is contactpersoon voor de [Gezonde School](#) methode in Zuidoost-Brabant. Dit is een landelijk ontwikkelde aanpak voor allerlei onderwijsniveaus (PO, SO, VO en MBO) en is uitgewerkt in de pijlers Educatie, Omgeving, Beleid en Signaleren. Hiermee kan een school vignetten behalen op thema's zoals bewegen en sport, voeding, welbevinden, genotmiddelen en relaties en seksualiteit.

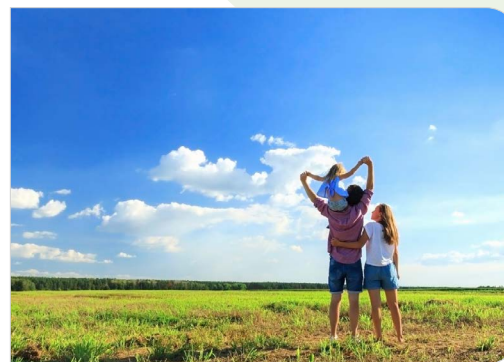
Bij het Gezonde School thema 'milieu en natuur' gaat het om gezonde lucht in en buiten de klas en om de beleving van groen. Dat voldoende ventileren in de klas belangrijk is, is sinds corona nóg duidelijker geworden. Hiermee gaat de school aan de slag. Daarnaast ondervinden kinderen ook het belang van gezonde buitenlucht door speelse lesmethoden. Ze doen bijvoorbeeld proefjes met fijn stofvangers en bootsen het effect van fijn stof op de longen na met een rollenspel. Ook denken ze na over wat zij en hun familie zelf kunnen doen om de lucht gezonder te maken.

Basisschool de Zevensprong in Best gaat al voortvarend aan de slag. Zij starten in maart met creatieve lesmaterialen en -vormen over luchtkwaliteit, met als basis een lespakket uit Amsterdam. Ze betrekken ook vereniging Best Duurzaam, AiREAS, TNO en GGD. Samen bezien we wat werkt en wat nog doorontwikkeld kan worden. Wie weet leidt dit tot de ontwikkeling van een Brabants lespakket gezonde lucht, om in te kunnen zetten op alle basisscholen in onze provincie!

Bent u betrokken bij (beleid over) scholen? Klik op gerust eens op voornoemde link over de [Gezonde School](#) methode of neem contact hierover op met de [Gezonde School-adviseur](#) voor uw regio. Ook op [Samenmeten.nl](#) leest u over de mogelijkheden om samen met leerlingen te meten aan luchtkwaliteit.

Laten we samen onze jeugd inspireren voor een gezondere lucht in de toekomst!

Marieke van Ballegooij
Adviseur milieu en gezondheid bij de GGD'en in Brabant en Regiegroep lid Regionaal Meetnet Lucht & Geluid



WOORDBETEKENIS Co-creatie

Co-creatie is een vorm van samenwerking, waarbij alle deelnemers direct betrokken zijn bij het proces en het beoogde resultaat ervan. In het geval van [AiREAS](#) gaat dat multidisciplinair (overheid, inwoners, bedrijven, kennisinstellingen en onderwijs) om het regionaal samenwerken aan het zelfbewust herstellen, ontwikkelen en duurzaam onderhouden van onze gezondheid en een gezonde leef-omgeving. Kenmerken van co-creatie zijn dialoog, een gemeenschappelijk doel, commitment, daadkracht en focus op resultaat. Voorwaarden voor succesvolle co-creatie zijn de authenticiteit en gelijkwaardigheid van de deelnemers, wederkerigheid, openheid en vertrouwen. Aan deze voorwaarden wordt het best voldaan in een gestructureerd maar creatief proces onder verbindende begeleiding van een onafhankelijke proces coach/begeleider. Integriteit van alle deelnemers is vereist. Co-creatie wordt gezien als de ideale werkvorm voor het oplossen van complexe vraagstukken en het realiseren van veranderingen.

Samen Meten Meierijstad

‘De metingen geven aan dat de luchtkwaliteit zeker beter kan’

Sinds 2021 vinden er in Meierijstad burgermetingen plaats. Door een aantal zeer betrokken vrijwilligers is er een systeem voor burgerparticipatie opgezet voor fijnstofmetingen. Wij stelden Jos Kaldenhoven, secretaris van Samen Meten Meierijstad, enkele vragen over dit mooie initiatief.

Wat is het meetnetwerk Samen Meten Meierijstad?

‘Samen Meten Meierijstad (SMM) wordt gevormd door een groep van enthousiaste mensen die meetsensoren bouwen en uitzetten in heel Meierijstad. Samen Meten Meierijstad wordt zeker ook gevormd door al die belangstellenden die een fijnstofmeter gekocht en aan de gevel van hun huis gemonteerd hebben zodat er een gespreid meetnetwerk is ontstaan. Met een serie van ongeveer 130 meetsensoren wordt sinds januari 2021 in de gemeente Meierijstad de kwaliteit van de lucht gemeten.’

Welke doelen zijn er voor komend jaar?

‘Het feit dat er landelijk stookalerts worden afgegeven als de weersomstandigheden dusdanig zijn dat houtvuuren overlast bezorgen, vindt SMM een goede ontwikkeling. Er zijn gemeenten waar een stookverbod is opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening. Wellicht is dit ook het overwegen waard in onze gemeente. Er kan dan ook handhavend opgetreden worden bij een te grote overlast door de verschillende bronnen en de vrijblijvendheid is dan weg. En uiteraard ook om begrip te kweken voor de overlast die houtstoken kan veroorzaken.’

Verder willen wij met scholen een proef uitzetten met het meten van luchtkwaliteit met zogenaamde ‘snuffelfietsen’. Het fijnstof op de fietsroutes naar school kan dan bijvoorbeeld gemeten worden door fietsende schoolkinderen.’

Wordt er samengewerkt met andere organisaties?

‘In 2021 is de totstandkoming van het Schone Lucht Akkoord nationaal een heel goede stap in de richting van een beter leefmilieu. Ook de gemeente Meierijstad heeft zich bij dit akkoord aangesloten en wij werken daarin ook samen

met de gemeente. Daarnaast wordt er door SMM samengewerkt met Best Duurzaam en RIVM. En wij hebben contact met een werkgroep in Heusden.’

Hoe betrekken jullie de jongeren bij het onderwerp luchtkwaliteit en het meten?

‘Dat gaan we doen door het project Snuffelfietsen. Als je je bewuster gaat worden van schone lucht, wordt er ook anders mee om gegaan. Fijnstof is immers meer dan overlast door boeren en kachelstokers. Het zeer intensieve verkeer door onze gemeente is ook een van de veroorzakers. Alle online aankopen welke wij doen moeten immers allemaal door vrachtwagens en busjes naar de klant gebracht worden.’

Op welke locaties wensen jullie meer of andere sensoren?

‘Er hangen er ongeveer 130 sensoren verspreid over de verschillende kernen van Meierijstad (niet elke aangeschafte sensor is op het ogenblik actief). Niet elke dorpskern (totaal 13 in Meierijstad) heeft evenveel sensoren. Zo willen wij graag in Earde wat meer sensoren, en ook in de buurt van snelwegen.’



Een meetsensor van SMM aan de gevel.
Fotografie: Jos Kaldenhoven



Samen Meten Meierijstad

Wat zeggen de meetdata van SMM over de luchtkwaliteit? Zijn er al conclusies te trekken?

'De meetresultaten zijn allemaal te bekijken op www.samenmetenmeierijstad.nl. De metingen geven aan dat de luchtkwaliteit in Meierijstad zeker beter kan. Wat we met de meetgegevens doen is nog niet geregeld. Samen met de burgers is de overheid verantwoordelijk voor een gezonde leefomgeving. Door de metingen worden wij meer bewust van de luchtkwaliteit in onze leefomgeving. Als die waarden aangeven dat de luchtkwaliteit onvoldoende is, moeten wij daar de verantwoordelijken op aan kunnen spreken. Wij zullen een dialoog moeten aangaan met de gemeente, de provincie en de landelijke overheid om te bereiken dat onze leefomgeving voor onze kinderen en kleinkinderen er beter uit gaat zien.'

Hoe brengen jullie schone lucht (meer) onder de aandacht van de politiek, de burgers en bedrijven?

'Wij hebben ons jaarverslag gestuurd naar de politieke partijen en de gemeente. We hebben de politieke partijen uitgenodigd om aandacht te besteden aan houtstook en de APV. Daar zullen we na de verkiezingen actief aan meewerken. Bedrijven hebben we nog niet actief benaderd. Onze 100e meter hangt trouwens aan het gemeentehuis van Meierijstad.'

Meer informatie over Samen Meten Meierijstad, de meetresultaten en het jaarverslag zijn te vinden op www.samenmetenmeierijstad.nl. <



De werkgroepleden van SMM hebben het afgelopen jaar zo'n 140 meetsensoren gebouwd. Het bouwen van één sensor uit zo'n 25 aparte onderdelen duurt ongeveer 75 minuten. Fotografie: Jos Kaldenhoven